

ΔΕΟ10

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΔΙΚΑΙΟΥ

- [ΥΛΗ] : ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ-
ΤΟΜΟΣ Α & ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ -
ΤΟΜΟΣ Α1-

- ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- Πρώτης
Εργασίας 2023-2024

- 1^η ΜΓΕ-

[Ανάρτηση: 7/11/23]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εισαγωγή	3
A. Οι αρχές του Κράτους δικαίου και του κοινωνικού Κράτους στο ελληνικό Σύνταγμα, οι μεταξύ τους σχέσεις και η σχέση τους με τη δημοκρατική αρχή.....	3
A.1. Το Κράτος Δικαίου	3
A.2. Η Αρχή του Κοινωνικού Κράτους	4
A.3. ΣΧΕΣΗ ΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	5
A.4. Η Δημοκρατική Αρχή	6
A.5. Η σχέση Δημοκρατικής Αρχής και Αρχής του Κράτους Δικαίου	6
2. Πώς κρίνετε την απάντηση της Διοίκησής στα αιτήματα του Α; (2 βαθμοί)	8
2.A.1. Η Ελεύθερη Κυκλοφορία των Εμπορευμάτων στην Ε.Ε.....	8
2.A.2.. Η αρχή της Υπεροχής, του Άμεσου Αποτελέσματος και της Άμεσης Ισχύος.....	10
Συμπέρασμα 2Α [για τα αιτήματα του Α απέναντι στην ελληνική δημόσια διοίκηση]	12
2.B) Με ποιες διαδικασίες και ενόπιον ποιων οργάνων μπορεί να αντιδράσει ο Α; Ποια θα είναι η εξέλιξη σε αυτές τις διαδικασίες; (2 βαθμοί).....	13
Συμπέρασμα 2.B.	14
Συμπεράσματα	14
Βιβλιογραφία	15

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο του συνταγματικού δικαίου θα προσεγγιστούν βασικές θεμελιώδεις αρχές του ελληνικού Συντάγματος όπως είναι αυτές του κράτους δικαίου, του κοινωνικού κράτους και της Δημοκρατικής Αρχής. Η μεγάλη σημασία της Δημοκρατικής Αρχής προσδιορίζεται από τον καθορισμό της εξουσίας που προέρχεται από το λαό και από τις διαδικασίες που είναι απαραίτητες για την ορθή και νόμιμη οργάνωση του κράτους που στηρίζεται σε στέρεες βάσεις των δημοκρατικών θεσμών και της ελευθερίας βούλησης του κυρίαρχου λαού.

Στο πεδίο του ευρωπαϊκού δικαίου εξετάζεται ο τρόπος που λειτουργεί, δηλαδή ως ένα αυτόνομο από τα κράτη δικαιοσύνη, το οποίο επιβάλλει υποχρεώσεις και θεσπίζει δικαιώματα, τόσο για τους ιδιώτες, όσο και για τα κράτη-μέλη και περιορίζει την κυριαρχία των τελευταίων.

Α. Οι αρχές του Κράτους δικαίου και του κοινωνικού Κράτους στο ελληνικό Σύνταγμα, οι μεταξύ τους σχέσεις και η σχέση τους με τη δημοκρατική αρχή

*Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.59 -60 και
Παπαδοπούλου, 2015, σελ.86 και σελ.105*

A.1. Το Κράτος Δικαίου

Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.59 και Παπαδοπούλου, 2015, σελ.86

Το κράτος δικαίου είναι αυτό, στο οποίο η κρατική εξουσία περιορίζεται με κανόνες δικαίου σε όλες τις εκφάνσεις και λειτουργίες της. Η αρχή του κράτους δικαίου, υπάρχει στο Σύνταγμά μας ως ρητά καταγεγραμμένη αρχή στο άρθρο 25 §1 Σ: «**Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως άτομου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του κράτους**». [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.59]. Συγκεκριμένα, η αρχή αυτή αποτυπώνεται στην αρχή της διάκρισης των

λειτουργιών (άρθρο 26 Σ), την αρχή της νομιμότητας της διοίκησης (άρθρο 95 §1, α' Σ), στον έλεγχο της αντισυνταγματικότητας των νόμων (άρθρο 93 §4 Σ), διότι διασφαλίζει την υπαγωγή της κρατικής εξουσίας σε νομικούς φραγμούς, οι οποίοι τίθενται από το Σύνταγμα, δικαίωμα στην παροχή δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 §1 Σ), το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης ενώπιον των διοικητικών αρχών (άρθρο 20 §2 Σ), τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων από τα δικαστήρια και την κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων (πχ. οικονομική ελευθερία, άρθρο 5 §1 Σ, δικαίωμα στην ιδιοκτησία, άρθρο 17 Σ [Παπαδοπούλου, 2015, σελ.85-87]).

A.2. Η Αρχή του Κοινωνικού Κράτους

Η αρχή του κοινωνικού κράτους μπορεί επίσης να ενταχθεί στο περιεχόμενο του άρθρου 25 §1 Συντ. Ειδικότερα, αναφέρεται στην πραγμάτωση – εφαρμογή των κοινωνικών δικαιωμάτων εξαρτάται κάθε φορά από τη θετική παρέμβαση του κράτους, η οποία όμως δεν μπορεί να εξαναγκαστεί δικαστικά. συνδέεται με έναν τύπο κράτους ο οποίος παρεμβαίνει για να διασφαλίζει κοινωνικές παροχές ή παροχές πρόνοιας. Η κατοχύρωσή του συνδέεται με την κατοχύρωση στο Σύνταγμα μιας σειράς κοινωνικών δικαιωμάτων. Ειδικότερα [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.60]:

- Το δικαίωμα για προστασία της οικογένειας και του γάμου (άρθρο 21 §1 Σ).
- Το δικαίωμα στην υγεία (άρθρο 21 §3 Σ).
- Το δικαίωμα στην παιδεία (άρθρο 16 § 4 Σ).
- Το δικαίωμα στον αθλητισμό (άρθρο 16 §9 Σ).
- Το δικαίωμα εργασίας (άρθρο 22 §1 Σ).
- Το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 22 §5 Σ).
- Το δικαίωμα απεργίας (άρθρο 23 §2 Σ)

Η ουσιαστική αναγνώριση κοινωνικών δικαιωμάτων από το Σύνταγμα, η ανάπτυξη θέσεων του κράτους πρόνοιας, η προστασία ειδικών κατηγοριών του πληθυσμού και η ανάπτυξη παρεμβατικών οικονομικών λειτουργιών από το κράτος επιτρέπουν να συναχθεί ότι θεμελιώδη αρχή του Συντάγματος αποτελεί και η αρχή του κοινωνικού κράτους, η οποία κατατείνει στον εμπλουτισμό της αρχής του κράτους δικαίου με στοιχεία κοινωνικής δικαιοσύνης, συνθέτοντας έτσι την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου (Κοιμτζόγλου και Τσιμάρας, 2010, σελ.18).

Α.3.ΣΧΕΣΗ ΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η σχέση ανάμεσα στο κράτος δικαίου και το κοινωνικό κράτος είναι συμπληρωματική αλλά και δυναμική. Το κράτος δικαίου δημιουργεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο το κοινωνικό κράτος πρέπει να λειτουργήσει: δηλαδή, το κοινωνικό κράτος πρέπει να σέβεται τις εγγυήσεις του κράτους δικαίου όπως η νομιμότητα, η νομική ασφάλεια, η διαφάνεια και η δικαιοσύνη. Μερίδα συνταγματολόγων υποστηρίζει ότι το κράτος δικαίου αποκτά πλήρη έννοια μόνο όταν ενσωματώνεται με τις αρχές του κοινωνικού κράτους, διασφαλίζοντας ότι οι νομικές εγγυήσεις και η κυριαρχία του νόμου υπηρετούν την κοινωνική δικαιοσύνη και όχι μόνο την τυπική νομιμότητα.

Περαιτέρω, κομβικής σημασίας θεωρείται στη σχέση των δύο αυτών αρχών το ότι οι λειτουργίες του κράτους, [δηλαδή η επίτευξη κράτους δικαίου] απαιτούν από τις Κυβερνήσεις από τη μια να υπηρετούν τους στόχους της κοινωνικής δικαιοσύνης και επιδιώκουν την καταπολέμηση των κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων, από την άλλη όμως απαιτείται να αποφασίζονται στο πλαίσιο των περιορισμών του κράτους δικαίου. Άρα, αν λειτουργεί σωστά το κράτος, υπάρχουν κοινωνικές παροχές που εξισορροπούν τις ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας, ενώ σε ένα ευνομούμενο κράτος, για να αποφασιστούν τέτοιες δημόσιες πολιτικές, θεμελιώνονται στη νομιμότητα του κράτους δικαίου. Άλλωστε, το κοινωνικό κράτος παρεμβαίνει στην ατομική σφαίρα των πολιτών καθιστώντας τους κοινωνούς σε κοινωνικά αγαθά, τα οποία μια διακυβέρνηση αξιολογεί ως απαραίτητα και βασικά δημόσια αγαθά, διασφαλίζοντας έτσι μία δικαιότερη κοινωνική ισορροπία, π.χ. δωρεάν παιδεία, υγεία, άμυνα, επιδόματα, υποδομές, έργα, παροχές. [Παπαδοπούλου, 2015, σελ.104-105]

Εντούτοις, ορισμένα στοιχεία είναι ικανά να προκαλέσουν αντίθεση – «ένταση»- ανάμεσα στις δύο αρχές. Συγκεκριμένα, η αρχή του κράτους δικαίου περιορίζει την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, ιδίως μέσω του θεσμού του ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων, άρα αποτελεί μια μορφή περιορισμού της αρχής της πλειοψηφίας, που αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της δημοκρατικής αρχής, ενώ η απουσία ορίων στον πολιτικό πλουραλισμό επιτρέπει τη δημιουργία αντιδημοκρατικών- ακραίων απόψεων- κομμάτων που χρησιμοποιούν τους θεσμούς της δημοκρατίας για την ανατροπή της (Παπαδοπούλου, 2015: 89-90)

A.4. Η Δημοκρατική Αρχή

Η έννοια της δημοκρατίας, προσδιορίζεται από την κυριαρχία του δήμου [δηλαδή του Λαού] και πηγάζει από τα αρχαία χρόνια όταν διάφοροι φιλόσοφοι προσπαθούσαν να ερμηνεύσουν τις διαστάσεις της. Στο Ελληνικό πολίτευμα, είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες και προστατευμένες, αρχές και έννοιες όπως είναι η ελευθερία του λόγου, η συμμετοχή στα κοινά, στο εκλέγειν και εκλέγεσθαι και η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.50-51). Σημαντικές διαδικασίες της Δημοκρατικής Αρχής, συναντώνται στο Σύνταγμα, όπως ενδεικτικά είναι οι βουλευτικές εκλογές, η ανάδειξη της Βουλής, η λειτουργία των πολιτικών κομμάτων (§29.Σ) και η διενέργεια δημοψηφίσματος (§44.Σ). Με το άρθρο 1 του Συντάγματος, προσδιορίζεται ο βασικός άξονας της Δημοκρατικής Αρχής που είναι η έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας. Με την Δημοκρατική Αρχή, διασφαλίζεται η εκλογική διαδικασία και προωθείται η ιδέα ότι ο λαός είναι κυρίαρχος διότι το σύνολο των εξουσιών προέρχεται από αυτόν και έχει ως στόχο το συμφέρον του (§1.Σ). Η προστασία της δημοκρατικής αρχής υλοποιείται στο ελληνικό Σύνταγμα μέσα από την κατοχύρωση ειδικών εγγυήσεων, όπως π.χ. η υποχρεωτικότητα της ψηφοφορίας (άρθρο 51 §5 Σ), υποχρέωση αποσίωσης στο Σύνταγμα (άρθρο 120 § 3 Σ), το δικαίωμα αντίστασης κατά οποιουδήποτε επιχειρεί να καταλύσει με τη βία το δημοκρατικό πολίτευμα (άρθρο 120 §4 Σ), Το ειδικό δικαίωμα αντίστασης των δικαστών (άρθρο 87 §2 Σ).

A.5. Η σχέση Δημοκρατικής Αρχής και Αρχής του Κράτους Δικαίου

Όπως προαναφέρθηκε, μία από τις πιο σημαντικές και θεμελιώδης αρχή που αποτελεί την βάση ενός Συνταγματικού Κράτους, είναι η έννοια του Κράτους Δικαίου. Προσδιορίζεται ως η οργανωτική βάση του κράτους και χαρακτηρίζεται από την άσκηση της εξουσίας που λαμβάνει χώρα με την τήρηση των κανόνων δικαίου. Αυτή η τυπική έννοια, συμπληρώνεται από την ουσιαστική μορφή του που προκύπτει από την δίκαιη αντιμετώπιση και την ισότητα των πολιτών, έναντι των νόμων και αυτών, έναντι των πολιτών [κοινωνικό κράτος]. Αυτή η ισχυρή και αμφίδρομη σχέση εξάρτησης, πηγάζει από ένα σύνολο κανόνων του Συντάγματος, που

απορρέουν από την ελευθερία έκφρασης των πολιτών, την διάκριση των λειτουργιών, τις συνταγματικές εγγυήσεις του πολιτεύματος και της δέσμευσης των πολιτών έναντι του Συντάγματος. Επίσης, λειτουργεί συμπληρωματικά με την Αρχή της Νομιμότητας, της δικαστικής και εκτελεστικής λειτουργίας, της καταχώρησης των ατομικών δικαιωμάτων και στην ανεξάρτητη λειτουργία των δικαστηρίων που είναι υποχρεωμένα να παρέχουν την προστασία που ορίζει το νομοθετικό πλαίσιο, δηλαδή των ρυθμίσεων που προκύπτουν με πλειοψηφικό- δημοκρατικό – τρόπο από τη Βουλή και την Κυβέρνηση [που προκύπτουν από δημοκρατικές εκλογικές διαδικασίες], άρα συνδέεται έτσι και μη τη Δημοκρατική Αρχή (Παπαδοπούλου,2015,σελ.85-87).

Μία επιπρόσθετη έκφραση της Δημοκρατικής Αρχής, είναι η αρχή της πλειοψηφίας και ο σεβασμός της μειοψηφίας. Με το άρθρο 51 και 53 του Συντάγματος, προστατεύονται η ελεύθερη βούληση και έκφραση που εκδηλώνεται με την δυνατότητα συμμετοχής στην διαδικασία εκλογής. Συμπληρωματικά, με τα άρθρα 29 και 110 του Συντάγματος, διασφαλίζεται η συμμετοχή σε πολιτικό κόμμα και με άρθρο 37 καθορίζεται η διαδικασία της διερευνητικής εντολής που ουσιαστικά παρουσιάζει με ακρίβεια την εφαρμογή της Δημοκρατικής Αρχής που εκφράζεται με την λαϊκή εντολή – έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.52-53].

Περαιτέρω, η ανάθεση λειτουργιών σε όργανα ξεχωριστά, ο έλεγχος της αντισυνταγματικότητας των νόμων και η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, εφαρμόζονται με την Δημοκρατική Αρχή ώστε να εξασφαλίζεται η λειτουργία ενός κράτους δικαίου με την υιοθέτηση του απαραίτητου θεσμικού πλαισίου (Ακριβοπούλου, Ανθόπουλος, 2015, σελ.46). Ένα πεδίο που αποτελεί σημείο προστριβής της Δημοκρατικής Αρχής και του κοινωνικού κράτους, είναι η σχέση που έχει με το κράτος δικαίου. Οι δύο έννοιες χαρακτηρίζονται αντίθετες, διότι το κράτος δικαίου όπως προαναφέρθηκε αποτελεί θεμελιώδη λειτουργία της δημοκρατίας. Παρόλα αυτά, η έννοια του κοινωνικού κράτους δικαίου όπως χρησιμοποιείται από το Σύνταγμα, προσδιορίζει την αρμονική συνύπαρξή τους. Επιπρόσθετα, οι διαδικασίες του κοινωνικού κράτους δε στοχεύουν στην πλήρη ματαίωση του διαχωρισμού κοινωνίας και κράτους, αλλά στην σχετική συνεργασία τους που αποτελεί προϋπόθεση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Η ελεύθερη συμμετοχή των πολιτών στην λειτουργία του κράτους και στις υποθέσεις που σχετίζονται με αυτό, ειδικότερα στους τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας, μετατρέπει το κράτος από φιλελεύθερο σε συμμετοχικό.

ΜΕΡΟΣ Β- ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Λόγω αύξησης των χρονίων παθήσεων, ο Υπουργός Υγείας απαγορεύει την παρασκευή και κυκλοφορία αρτοσκευασμάτων με περιεκτικότητα σε ζάχαρη άνω του 8% από την 01/01/2022. Ο έμπορος Α ζητά από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές άδεια κυκλοφορίας για πανετόνε και τσουρέκια προέλευσης Ιταλίας με περιεκτικότητα σε ζάχαρη 10%. Η Διοίκηση απορρίπτει το αίτημά του ως αντίθετο προς το εθνικό δίκαιο.

Στο μεταξύ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ εκδίδουν Οδηγία σχετικά με τις προδιαγραφές παρασκευής και εμπορίας αρτοσκευασμάτων στην ΕΕ, η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, ως μέγιστο όριο περιεκτικότητας των προϊόντων αυτών σε ζάχαρη το 12%. Η οδηγία ορίζει ως προθεσμία μεταφοράς στα εθνικά δίκαια την 31.12.2022. Στην Ελλάδα συγκροτείται νομοπαρασκευαστική επιτροπή για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, οι εργασίες της οποίας ξεκινούν στις 20.12.2022.

Στις 15.02.2023, ο έμπορος Α επανέρχεται στο αίτημά του, επικαλούμενος την Οδηγία. Η Διοίκηση απορρίπτει εκ νέου το αίτημά του με την αιτιολογία ότι η Οδηγία δεν μπορεί να εφαρμοστεί, επειδή δεν έχει ακόμα μεταφερθεί στο ελληνικό δίκαιο.

2. Πώς κρίνετε την απάντηση της Διοίκησής στα αιτήματα του Α; (2 βαθμοί)

άρθρο 28 ΣΛΕΕ και τόμος Α1- Παπαδοπούλου, 2008, σελ.118-122

2.A.1. Η Ελεύθερη Κυκλοφορία των Εμπορευμάτων στην Ε.Ε.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 ΣΛΕΕ [ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ] : Η Ένωση περιλαμβάνει τελωνειακή ένωση που εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών συναλλαγών και περιλαμβάνει την απαγόρευση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και την υιοθέτηση κοινού δασμολογίου στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες.

Σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29 της ΣυνθΕΚ απαγορεύονται οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών και εξαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος μεταξύ των Κρατών-Μελών.

Εμπόρευμα είναι κάθε προϊόν που έχει μια χρηματική αξία και μπορεί να είναι αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών, όπως ενσώματα αγαθά αλλά και μή ενσώματα. Δεν είναι εμπόρευμα οι τηλεοπτικές συχνότητες. **Ελεύθερη κυκλοφορία** απολαμβάνουν τα προϊόντα που προέρχονται από τα Κράτη-Μέλη αλλά και όσα προέρχονται από τρίτες χώρες και κυκλοφορούν ελεύθερα στα Κράτη-Μέλη. Θεωρούνται ότι προέρχονται από Κράτη-Μέλη όσα προϊόντα: *Παράγονται ή κατασκευάζονται στο σύνολό τους σε Κράτος –Μέλος , Κατασκευάζονται σε δύο ή περισσότερες χώρες αλλά η τελευταία και οικονομικά ενδιαφέρουσα επεξεργασία τους γίνεται σε Κράτος-Μέλος, Αποτελούν ανταλλακτικά ή εξαρτήματα ενός κύριου εμπορεύματος που προέρχεται –σύμφωνα με τα ανωτέρω- από Κράτος –Μέλος, προϊόντα που κυκλοφορούν ελεύθερα σε Κράτος –Μέλος είναι : εκείνα για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής , αυτά για τα οποία το Κράτος-Μέλος εισαγωγής έχει εισπράξει τους απαιτούμενους δασμούς και φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος και για εκείνα για τα οποία δεν έχουν επιστραφεί ολικά ή μερικά αυτοί οι δασμοί και οι επιβαρύνσεις [Παπαδοπούλου, 2008, σελ.118].*

Η σημασία των άρθρων 28 και 29 είναι ότι δεν μπορεί να επιβληθούν από ένα Κράτος-Μέλος μέτρα δυσμενέστερα για τα εισαγόμενα προϊόντα από ότι στα εγχώρια. Το ΔΕΚ έκρινε ότι απαγορεύεται όχι μόνο η εκστρατεία για την προώθηση των εθνικών προϊόντων αλλά και η υποχρέωση των παραγωγών να καταγράφουν τη χώρα προέλευσης ενός προϊόντος.

Η εφαρμογή των τεσσάρων ελευθεριών γνωρίζει εξαιρέσεις μερικές από τις οποίες προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο και είναι: *η δημόσια ασφάλεια, η δημόσια τάξη, η δημόσια ηθική, η προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών, η προστασία των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, η προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.* Επιπλέον το ΔΕΕ [πρώην ΔΕΚ], έχει δεχθεί εξαιρέσεις εάν δικαιολογούνται από επιτακτικές ανάγκες **προστασίας του δημοσίου συμφέροντος** (όχι η προστασία οικονομικών συμφερόντων). Ως επιτακτική ανάγκη προστασίας του δημοσίου συμφέροντος έχει κριθεί ότι είναι: η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, η προστασία του καταναλωτή, η προστασία

του ανόθευτου χαρακτήρα των εμπορικών συναλλαγών, η προστασία του περιβάλλοντος, η ελευθερία έκφρασης γνώμης μέσω της ύπαρξης πολλών μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Άλλωστε, σύμφωνα με την *αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης*, ένα κράτος-μέλος δεν μπορεί να απαγορεύσει την εισαγωγή και κυκλοφορία στην αγορά του ενός προϊόντος, το οποίο έχει νόμιμα κατασκευασθεί και έχει αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας σε ένα άλλο κράτος-μέλος, έστω και αν οι προδιαγραφές κατασκευής του διαφέρουν εκείνων του κράτους εισαγωγής, εκτός εάν οι σχετικές ρυθμίσεις του κράτους-μέλους προέλευσης δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ισοδύναμες με εκείνες του κράτους-μέλους υποδοχής για την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων του δημόσιου- ευρωπαϊκού συμφέροντος [άρθρο 36ΣΛΕΕ και Παπαδοπούλου, Τόμος Α1-ΕΑΠ, 2008,σελ.118).

2.Α.2.. Η αρχή της Υπεροχής, του Άμεσου Αποτελέσματος και της Άμεσης Ισχύος

Το ενωσιακό δίκαιο, προσδιορίζεται από ένα σύνολο γραπτών και άγραφων κανόνων που συγκροτούν την έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατηγοριοποιείται σε παραγωγό και σε πρωτογενές. Ειδικότερα, το **πρωτογενές** περιλαμβάνει:

- Τις ιδρυτικές Συνθήκες.
- Τα παραρτήματα και τα Πρωτόκολλα τους.
- Οι τροποποιητικές των ιδρυτικών Συνθηκών.
- Το ενωσιακό έθιμο και οι γενικές αρχές του Ενωσιακού Δικαίου.

Αντίστοιχα, το **παράγωγο** περιλαμβάνει τις πράξεις των ενωσιακών οργάνων, που εκδίδουν αποφάσεις με βάση το πρωτογενές δίκαιο. Αυτές οι πράξεις είναι: **Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις, Γνώμες.**

Η θεμελιώδης **αρχή της υπεροχής** του Ευρωπαϊκού δικαίου, ορίζει ότι κάθε ευρωπαϊκός κανόνας δικαίου, υπερισχύει έναντι του εθνικού κανόνα δικαίου που αντίκειται σε αυτόν. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, καθορίζει την αρχή εφαρμογής για κάθε περίπτωση και αφορά κανόνες τόσο του πρωτογενούς όσο και του δευτερογενούς Ευρωπαϊκού δικαίου αλλά και του συνόλου των κανόνων των κρατών μελών που περιέχονται σε υποσυνταγματικό και συνταγματικό επίπεδο. Η γενική ρήτρα υπεροχής του εθνικού δικαίου, δεν μπορεί να επηρεάσει την ισχύ του κανονισμού και της οδηγίας, στο εσωτερικό των χωρών διότι ως

παράγωγες πράξεις του ευρωπαϊκού δικαίου, υπερισχύουν έναντι του δικαίου του κράτους-μέλους [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ. 36].

Πιο συγκεκριμένα, οι **Κανονισμοί** εκδίδονται από το Ευρωκοινοβούλιο και το Συμβούλιο υπουργών. Ακολουθούν μία συγκεκριμένη μορφή ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή τους στο εσωτερικό όλων των κρατών-μελών. Ο κανονισμός πρέπει να έχει τα χαρακτηριστικά: *Γενική ισχύ και δεσμευτικότητα*¹ και *Εφαρμογή άμεση*². Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησε για πρώτη φορά την αρχή του *άμεσου αποτελέσματος στην υπόθεση Van Gend and Loos* (1963), καθιερώνοντας έτσι ότι οι ευρωπαϊκοί κανόνες αφορούν τον διοικούμενο ως οικονομικό δρώντα, συνεπώς μπορεί ο ίδιος να τους επικαλείται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, έστω και εν αυτοί απευθύνονται τυπικά προς κράτη-μέλη [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ. 36].

Πιο αναλυτικά, η οδηγία³ έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη-μέλη αλλά τους δίνει την δυνατότητα να επιλέξουν τα εργαλεία με τα οποία, θα την εφαρμόσουν. Ορίζει η ίδια την έναρξη της ισχύος εκτός αν δεν το αναγράφει. Σε αυτήν την περίπτωση είναι 20 ημέρες.

Το άρθρο 288 της Συνθήκης για λειτουργία της ΕΕ αναφέρει ότι **η Οδηγία είναι δεσμευτική για τις χώρες στις οποίες απευθύνεται (μία ή περισσότερες ή όλες τους) όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά δεν αγγίζει την αρμοδιότητα των εθνικών αρχών ως προς τον τύπο και τα μέσα**. [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022 στο: <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/european-union-directives.html> .]

¹ Ο κανονισμός έχει αφηρημένο και απρόσωπο κανόνα δικαίου και δεν απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο κράτος αλλά σε όλα τα κράτη και τα όργανα τους. Εφαρμόζεται όταν όλες οι απαιτούμενες προϋποθέσεις πληρούνται.

² Δεν απαιτείται από τα κράτη – μέλη να διαμορφώσουν κάποια νομοθετική πράξη ώστε να το μεταφέρουν στο εσωτερικό τους με σκοπό να παράξει έννομα αποτελέσματα. Με το πέρασ 20 ημερών από την δημοσίευση στην εφημερίδα της ΕΕ, ξεκινάει να ισχύει εκτός και αν προβλέπεται άλλη ημερομηνία έναρξης.

³ Η αρχή του άμεσου αποτελέσματος [άμεσης ισχύος], επιτρέπει στους ιδιώτες να επικαλούνται άμεσα ευρωπαϊκό κανόνα ενώπιον εθνικού ή ευρωπαϊκού δικαστηρίου. Η εν λόγω αρχή παρόλο που αφορά ορισμένες ευρωπαϊκές πράξεις, υπάγεται σε πολλές προϋποθέσεις

Συνεπώς, το άμεσο αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού δικαίου εγγυάται την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού δικαίου εντός των κρατών μελών και έχει δύο πτυχές. Ένα **κάθετο και ένα οριζόντιο αποτέλεσμα**. Το μεν κάθετο αποτέλεσμα σημαίνει ότι οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν έναν ευρωπαϊκό κανόνα έναντι του κράτους, συνεπώς ισχύει στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και του κράτους, το δε οριζόντιο αποτέλεσμα σημαίνει ότι ένας ιδιώτης μπορεί να επικαλεστεί έναν ευρωπαϊκό κανόνα, έναντι ενός άλλου ιδιώτη και συνεπώς ισχύει στις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών

Οι έννομες συνέπειες της Οδηγίας, δεν ισχύουν από την ημέρα που ορίζεται αλλά από τον χρόνο μεταφοράς της στο δίκαιο των κρατών-μελών. Η οδηγία προβλέπει την προθεσμία μέσα στην οποία τα κράτη είναι υποχρεωμένα να την ενσωματώσουν στο εθνικό δίκαιο. Ως πράξη μεταφοράς, *απαιτείται να διακρίνεται από σαφήνεια και ακρίβεια ώστε να αποδίδονται πλήρως τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή*. Οι εθνικές κυβερνήσεις δεν έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν την ενσωμάτωση της ακόμα και αν υπάρχει στο Εθνικό δίκαιο παρόμοιος κανόνας συνταγματικά κατοχυρωμένος.

Η ενσωμάτωση μπορεί να γίνει με νόμο, προεδρικό διάταγμα, υπουργική απόφαση ακόμη και συλλογική σύμβαση και πάντως πρέπει να γίνεται με τρόπο που να εξασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας. Το νομικό κείμενο με το οποίο γίνεται η μεταφορά εξάλλου πρέπει να είναι σαφές και ακριβές, ώστε οι δικαιούχοι να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και να μπορούν να το προβάλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. [Παπαδοπούλου, 2015, σελ.79].

Συμπέρασμα 2Α [για τα αιτήματα του Α απέναντι στην ελληνική δημόσια διοίκηση]

Συνεπώς, για την υπόθεση του εμπόρου Α, η επίμαχη ελληνική ρύθμιση για τα αρτοσυσκευάσματα, παρόλο που δεν προκαλεί παράλληλα διάκριση μεταξύ εγχώριων και εισαγόμενων εμπορευμάτων, περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία τους. Αυτό διότι, τα πανετόνε και τα τσουρέκια προέλευσης Ιταλίας παρασκευάζονται και τίθενται σε κυκλοφορία νόμιμα στην Ιταλία με τη δεδομένη σύνθεση και περιεκτικότητα ζάχαρης. Συνεπώς και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να προωθούν και να διευκολύνουν – όχι να παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία τους στο εσωτερικό των κ-μ [Παπαδοπούλου, 2008, σελ.117-118].

Μπορεί ωστόσο να επικαλεστεί η ελληνική πλευρά ότι νομοθέτησε σχετικά με την απόφαση αυτή για λόγους δημόσιας υγείας, τηρώντας την απαιτούμενη αρχή της αναλογικότητας. Ωστόσο, αρμόδιο όργανο για να εξετάσει τη νομιμότητα είναι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ενημερώνεται σχετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή [Παπαδοπούλου, 2008, σελ.117-119].

2.Β) Με ποιες διαδικασίες και ενώπιον ποιων οργάνων μπορεί να αντιδράσει ο Α; Ποια θα είναι η εξέλιξη σε αυτές τις διαδικασίες; (2 βαθμοί)

Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ. 35, Παπαδοπούλου, 2015, σελ. 79 και Παπαδοπούλου, 2008, σελ. 117-119, Φεφές & Αναγνωσταράς, 2018: 46-47, 54-55, 57-58

Σε περίπτωση μη υιοθέτησης της οδηγίας, το θέμα παραπέμπεται στην **Επιτροπή** ώστε να συμμορφωθεί το κράτος-μέλος. Επίσης, προβλέπονται κυρώσεις σε βάρος του κράτους - μέλους και νομολογιακά γίνεται δεκτή ακόμα και στην περίπτωση που δεν έχει ενσωματωθεί στο Εθνικό Δίκαιο από την στιγμή που παράγει δικαιώματα υπέρ ιδιωτών, με τρόπο σαφή και λεπτομερειακό [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ. 35].

Σε περίπτωση μη μεταφοράς ή πλημμελούς μεταφοράς, ένα κράτος μέλος μπορεί να παραπεμφθεί από την Επιτροπή στο Δικαστήριο για να αναγκαστεί να συμμορφωθεί και αν δεν το πράξει να του επιβληθεί χρηματικό πρόστιμο. Μετά την πάροδο της προθεσμίας μεταφοράς και εφόσον αυτή δεν έχει συντελεστεί, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Οδηγία αποκτά άμεση ισχύ για τους ιδιώτες, εφόσον το περιεχόμενό της είναι προσδιορισμένο λεπτομερειακά και με σαφήνεια, χωρίς αιρέσεις και κατάλληλο να γεννήσει δικαιώματα (όχι όμως και υποχρεώσεις) για τους ιδιώτες [Παπαδοπούλου, 2015, σελ. 79 και Παπαδοπούλου, 2008, σελ. 117-119].

Πιο ειδικά, η παράλειψη μεταφοράς της Οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο γεννά ευθύνη του ελληνικού Δημοσίου σε αποζημίωση, ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων. Πρόκειται για το **άμεσο αποτέλεσμα της Οδηγίας** το οποίο συντρέχει εφόσον: α) έχει παρέλθει η προβλεπόμενη προθεσμία, β) το επιδιωκόμενο από την Οδηγία αποτέλεσμα περιλαμβάνει την χορήγηση δικαιωμάτων προς ιδιώτες και γ) το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών προκύπτει από σαφές κείμενο της Οδηγίας, δηλαδή είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με τρόπο συγκεκριμένο [Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ. 35].

Αναφορικά με τη σχετική ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού επιβεβαιώσει την λήψη της καταγγελίας, εντός των επόμενων 12 μηνών αξιολογεί αν θα κινήσει επίσημη διαδικασία επί παραβάσει κατά της οικείας χώρας. Εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίσει

ότι η καταγγελία είναι βάσιμη και κινήσει επίσημη διαδικασία επί παραβάσει κατά του κ-μ, ενημερώνεται σχετικά ο καταγγέλων ιδιώτης. Η επίσημη διαδικασία επί παραβάσει ξεκινά με την **τήρηση προδικασίας** την οποία κινεί η Επιτροπή, στο πλαίσιο της οποίας παρέχεται στο **κράτος μέλος η δυνατότητα να απαντήσει** στις αιτιάσεις που διατυπώνονται εναντίον του. Εφόσον η προδικασία δεν οδηγήσει το κράτος μέλος να σταματήσει την παράβαση, η **Επιτροπή μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου ΕΕ**. Εάν το Δικαστήριο αναγνωρίσει την παράβαση, το κράτος υποχρεούται να σταματήσει αμέσως αυτή. Εάν, κατόπιν νέας προσφυγής της Επιτροπής, το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την προηγούμενη απόφασή του, μπορεί να του επιβάλει την καταβολή κατ' αποκοπή ποσού και/ή χρηματικής ποινής. (Φεφές&Αναγνωσταράς,2018: 46-47, 54-55, 57-58).

Συμπέρασμα 2.Β.

Με βάση τα ανωτέρω, ο έμπορος Α επικαλέστηκε νόμιμα την Οδηγία της ΕΕ [15-02-2023] σχετικά με τις προδιαγραφές παρασκευής και εμπορίας αρτοσκευασμάτων στην ΕΕ ενώπιον της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Σύμφωνα με το σχετικό κείμενο της υπόθεσης, την 31-12-2022, ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς η διαδικασία μεταφοράς δεν είχε ολοκληρωθεί, αφού ξεκίνησε καθυστερημένα, την 20-12-2022, δηλαδή μόλις 10 ημέρες πριν την εκπνοή της προθεσμίας. Κατ'επέκταση, εφόσον η διάταξη της Οδηγίας προβλέπει ως μέγιστο όριο περιεκτικότητας των αρτοσκευασμάτων σε ζάχαρη το 12%, είναι σαφής, ακριβής και ανεπιφύλακτη και απονέμει δικαίωμα στον Α – τον Ιδιώτη να κυκλοφορεί- διακινεί- προωθεί και εμπορεύεται τα πανετόνε και τα τσουρέκια προέλευσης Ιταλίας. Η ελληνική Διοίκηση δεν μπορεί να αρνηθεί στην εφαρμογή της Οδηγίας με επιχείρημα τη μη έγκαιρη μεταφορά της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο.

Συμπεράσματα

Η λειτουργία του Ελληνικού κράτους, απαιτεί την τήρηση των κανόνων δικαίου από τους πολίτες της χώρας ώστε να διασφαλίζεται επαρκώς η μορφή του δημοκρατικού πολιτεύματος. Επιπρόσθετα, οι θεμελιώδεις αρχές του πολιτεύματος και η σχέση τους με την Δημοκρατική αρχή, καταδεικνύουν την ανάγκη να αλληλοσυμπληρώνονται ώστε να προστατεύονται οι

πολίτες της χώρας. Τέλος, με την κατοχύρωση των θεμελιωδών ελευθεριών και ειδικότερα με αυτή της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων εκφράζεται έμπρακτα η σημασία της αρχής υπεροχής και άμεσης ισχύος του δικαίου της Ε.Ε. και πως αυτό μπορεί ομαλά να ενσωματωθεί στο εσωτερικό της χώρας.

Βιβλιογραφία

- Ακριβοπούλου Χ.-Ανθόπουλος Χ.(2015), Εισαγωγή στο Δίκαιο και στους Συνταγματικούς Θεσμούς
- Παπαδοπούλου, Λ. (2015). Συνταγματικό Δίκαιο, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις. Ζωγράφου, Εκδ. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Παπαδοπούλου Λ.(2008), Βασικές Αρχές Δικαίου και Στοιχεία Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τόμος Α1, Πάτρα : ΕΑΠ
- Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) Δήλωση υπ' αριθμό. 17
- Φεφές, Μ. & Γ. Αναγνωσταράς. (2018). Το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. ΕΑΠ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ/ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Άρθρα ΣΛΕΕ <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union.html>

Σύνταγμα <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>